

Núria Silleras restores Eiximenis to his rightful and well-deserved place in the world of late medieval ideas in the Iberian peninsula and beyond. She adroitly reconstructs the world in which he wrote, his connections with the royal house of the Crown of Aragon, and, through the adoption of his works long after his death, his impact on female rulers in Iberia. Hoping that there will soon be more books about Eiximenis, as admirable as Núrias' and new volumes in the series of Eiximenis' *Obres completes* and the publication of David Vieras' and Jordi Pique's *Bibliografia anotada de la vida i obres de F. Eiximenis*, I send cordial greetings to the readers of the *Catalan Review*.

CURT WITTLIN

University of Saskatchewan

Sobrer, Josep Miquel. *La llum d'aquells dies. Del Poblenou al Pacífic (1944–1967)*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2015. 243 pp.

L'autobiografia de Josep Miquel Sobrer, en Pep, narra les memòries del període que va des del seu naixement el 1944 fins l'any que se'n va a estudiar als Estats Units, el 1967. Els capítols segueixen un ordre cronològic però també temàtic. Parla de la vida de barri al voltant de la pastisseria dels seus pares al carrer Castanys del Poblenou; dels costums d'una família de la petita burgesia dels anys cinquanta, amb secrets entranyables com els problemes de pes de la seva mare o la seva relació "entre adèlfica i filial" (57) amb el seu germà Gonçal, dotze anys més gran i "més alt, més carismàtic, més intel·ligent, més treballador, més ric i més valent" (28) que ell; o dels anys al col·legi La Salle Condal, ple de capellans, lliçons en castellà (la mare l'havia "avisat que allà em parlarien d'una altra manera"[74]) i "l'esperit de ramaderia covarda" que feia que hi entressin "animalets" i en sortissin "súbdits" (85).

També narra els anys a la universitat de Barcelona (1961–67), on estudia romàniques i fa classes amb Riquer, Comas, Badia, Molas, Aramon i Serra, Ferran Soldevila, Pere Bohigas o Jordi Carbonell. Allà també es fa amic de l'ànima de Francesc Parcerisas i Carles Miralles, i, més endavant, de Josep Maria Benet i Jornet, Montserrat Roig, Marta Pessarrodona o Guillermina Motta. Als altres capítols, narra dels estius en què treballava a l'hotel Romàntic de Sitges, propietat del seu germà; els viatges a les ciutats europees (el capítol menys interessant); i, finalment, dels amors de joventut, que no s'acaben de consumir mai fins que perd la virginitat amb una turista anglesa a Sitges.

La llengua de les memòries és una llengua menestral i alhora noucentista, popular i adornada, una llengua que, per dir-ho així, no ha passat pel sedaç de TV3. Per exemple, parlant de les peixateres que venien al mig del carrer, en Pep

escriu: “Les peixateres il·legals heptasil·labaven a crits el reclam de llur mercaderia: ‘Sardineta fresca i viva’, deien; “apa noies, qu’és de nuvi” (19). És inevitable sentir nostàlgia per aquest català engalanat, però en altres ocasions el lector també agraeix que el procés de normalització postfranquista hagi simplificat la llengua i hagi desactivat els enginyers de frases com la següent: “El menjar era transportat a la plaça amb carros tirats per cavalls que, en tenir-ne ganes, pixaven fent gala d’una xeringa com ja voldrien tenir més de quatre bombers per apagar certa mena de focs” (21).

Una pregunta que se li fa difícil de respondre a en Pep, com a molts exiliats voluntaris, és per què va marxar de la terra natal. Diu que hi devia influir l’ombra del seu germà, tot i que potser la decisió va ser “circumstancial i poc pensada” (28). Sempre té la sensació que ha fet les coses “*sobrer-ptíciament*, d’amagatotis o com un estafador” (62) i, d’altra banda, com que els seus amics anaven aconseguint una certa fama a Catalunya i, en canvi, d’aquell “sistema solar” ell “era, si tenia el dia bo, Plutó, però normalment no passava d’asteroide bonyegut” (223), doncs la decisió d’anar a Amèrica es pot entendre com un intent de desenvolupar els seus propis mèrits individuals.

El llibre mostra una certa contenció a l’hora de parlar dels temes insondables de la intimitat. Segurament es tracta d’un capteniment generacional, ja que també diu que Parcerisas és un “home sempre reservat i poc donat a sincerar-se” (90) o que Miralles “disfressa sovint de condescendència burleta allò que no és més que por d’expressar que estima algú” (105). El to del llibre és distant sense ser fred, nostàlgic sense ser malenconic, simpàtic sense ser alegre, resignat sense ser fatalista. Potser és el to d’una generació que van fugir de tot allò que s’identificava amb el règim, però que eren cauts a l’hora d’expressar desitjos personals i col·lectius. Però van mantenir, això sí, una alegria sorneguera. Ho retrata Parcerisas al poema de 1966 “Homes que es banyen”, en què cita al germà d’en Pep: “Perquè al Poblenou / un pintor amic meu, Gonçal Sobré, que ja és famós, / a déu gràcies, repeteix cada tarda que ‘cal remullar-se’” (*Triomf del present. Obra poètica 1965–1983*, 55). En lloc de mullar-se per alguna causa, doncs, ells es remullaven, amb una disposició del que Pla anomenava l’adhesió incompleta.

Però l’autobiografia també indica allò per al qual en Pep sí que es va mullar de cap a peus, que és, naturalment, la militància per la cultura catalana. L’estructuració de la catalanitat en aquesta època formativa ens ajuda a entendre la importància de la carrera d’en Pep als EUA. Si bé el català sempre ha tingut un reconeixement més normalitzat en els camps de la lingüística i dels estudis medievals, i de fet els primers estudis d’en Pep són sobre Muntaner, DescLOT i March, en la literatura moderna la forma principal per poder encabir la literatura catalana a les classes i en les investigacions ha estat relacionant-la amb la castellana, fent comparatística o estudis d’influència.

Els estudis ibèrics concebuts per Joan Ramon Resina són l'estratègia revolucionària que va desmantellar aquest organigrama i que ha creat un nou paradigma amb relacions horitzontals per als estudis i els diàlegs. Però en Pep, embolcallat de simpatia i d'una pretesa ingenuïtat, presenta un model diferent. En lloc de fer com en Joan Ramon i convertir-se en un dels millors analistes del discurs dominant per fer-lo implosionar des de dins, no només per donar cabuda a la cultura catalana, sinó també per acabar amb un discurs imperial injust, en Pep, en canvi, ja com a Associate Professor, es va dedicar només a la literatura catalana moderna tot generant un tipus de fugida a la recerca d'un espai al marge. Ara que la cultura catalana cada vegada gaudeix de més reconeixement i que ja no ens cal contenir els desitjos íntims, és important mantenir la memòria i les implicacions de l'exemple d'en Pep per entendre d'on venim, i on som, i què fem, i tot això.

EDGAR ILLAS
Indiana University